

Tijd voor een andere lente

Dirk Holemans

Het stond in de krant eind januari: nu kan de lente echt beginnen. Het was geen bericht over de klimaatopwarming, die de seizoenen doet vervagen en zorgt voor warme winters. Het stond prominent op de economiepagina's, en later ook op de voorpagina. Nu het duidelijk is dat alle lichten op groen staan voor toenemende economische groei, kunnen we de toekomst terug vol vertrouwen tegemoet zien. Concreet: economen en ministers maken verheugd een sprongetje van blijdschap met een verwachte economische groei van 1,7 procent, hoewel het ook nog iets meer mag zijn. Want zie, we staan nog altijd wat op achterstand ten aanzien van de buurlanden.

Deze focus op die ene thermometer, het bnp of bruto nationaal product, toont hoe blind onze samenleving vaart. Uiteraard brengt economische groei voordelen, al is het maar dat de staatsschuld in verhouding afneemt zonder dat je daar iets speciaals moet voor doen. En als je geen belastingen afschaft, krijgt de overheid meer middelen terwijl de bedrijven meer mensen in dienst nemen.

Toch blijft het bnp een barslechte gps om een land te gidsen. Het zegt helemaal niets over bijvoorbeeld de evolutie van de ongelijkheid in de samenleving. De realiteit is dat er ondertussen twintig procent meer mensen beroep moeten doen op een voedselbank. Het bnp zwijgt in alle talen. Overvolle wegen en groeiende files die ernstige luchtvervuiling veroorzaken, niets erover. Integendeel, de talloze baby's en peuters die door luchtvervuiling medische zorg nodig hebben en moeten puffen, het draagt cynisch genoeg bij tot de economische groei. Een eeuwenoud bos kappen, zoals het Ferrarisbos in Wilrijk, waardoor het voorgoed weg is? Het hout brengt één jaar geld op, dus stijgt de economische thermometer.

We leven in een mega-schizofrene samenleving en mogelijk is het goede nieuws dat we het ondertussen beginnen te beseffen. Mensen voelen aan dat er iets niets klopt als je dag na dag artikels leest over de verwoestende effecten van klimaatverandering en tezelfdertijd hoeraberichten over het aantal mensen dat bij de start van een vakantie vanuit Zaventem vertrekt. Dat toonde de column van redactielid Jan Mertens die in december verscheen in MO* en die we ook in dit nummer publiceren. Hij haalde voorzichtig aan dat als we jonge mensen hoop voor de toekomst willen geven, ze zich ook wel moeten bezinnen over wat ze waardevol in het leven vinden. Hoort daar ongebreideld

vliegen bij? Is vliegen dus een mensenrecht? Het stuk raakte duidelijk een gevoelige snaar, sneed een waar maatschappelijk taboe aan. Gelukkig volgde daarop een sereen publiek debat, met interviews op de radio en in verscheidene kranten. Hierbij ging en gaat het niet over een moreel oordeel vellen over individuen. Uiteraard telt hoe we elk ons leven proberen te leiden, maar met spotprijzen voor vliegtuigtickets, dure treinen en het wegwijnende alternatief van de nachttreinen, gaat het in de eerste plaats over hoe we collectief onze samenleving inrichten. Welke waarden we belangrijk vinden. Diëten in een snoepwinkel lukt bijna niemand.

Het ironische is dat de bedenkers van het bnp nooit de bedoeling hebben gehad om een allesbepalende indicator te ontwerpen. Integendeel, de grondlegger van het bnp, Nobelprijswinnaar Simon Kuznets, waarschuwde zelfs expliciet dat 'de welvaart van een land amper kan worden afgeleid van het nationaal product'. Die waarschuwing slaan we best niet langer in de wind. Op een eindige planeet kan de economie niet oneindig groeien. Wat we nodig hebben is een *economie van het genoeg*. We worden echt niet gelukkiger van steeds meer spullen.

Zoals Kate Raworth schrijft in haar boek *Donut Economie*, is het beter agnostisch te zijn ten aanzien van het bnp. Vanaf een bepaald niveau zegt de evolutie ervan niets over het welzijn van een bevolking. Dus ja, ontwikkelingslanden hebben zonder meer nog economische groei nodig om onderwijs, degelijke gezondheidszorg en dergelijke uit te bouwen. Bij ons ligt dat anders. Stel dat we één jaar werkelijk massaal zouden investeren in duurzame energie. Dan zou in dat jaar niet alleen ons land heel wat meer windmolens en zonnedaken kennen, het bnp zou flink stijgen. Het jaar erop valt het bnp terug terwijl we net een economie hebben die verbeterd is, veel meer draait op hernieuwbare energie.

Het absurde van het bnp als graadmeter van welzijn toont zich in het nieuwe beleid van de Franse Post. Postbodes doen meer dan brieven in de bus steken, ze zijn vaak – zeker in landelijke gebieden – een belangrijk sociaal contact. Voor sommige bejaarden is dat het enige praatje dat ze op een dag kunnen doen. Sinds kort moet je voor dit menselijk contact betalen: menselijk contact met de postbode. Wil je dat de postbode af en toe aanbelt, kost je dat zo'n 20 euro per maand. Wil je meer, dan kan de factuur oplopen tot 139 euro.

Deze maatregel levert de Franse Post geld op en draagt zo bij tot de stijging van het Franse bnp. Maar misschien gaat er wel tegelijkertijd meer verdoken eenzaamheid zijn, voor al die mensen die geen geld hebben om wat ineens een economische transactie is geworden, te kunnen betalen.

Dus economen: ga aan het werk en ontwerp betere thermometers voor onze beleidsmakers, die enkel stijgen bij afnemende sociale ongelijkheid en betere bescherming van onze cruciale ecosystemen. Investeer in die infrastructuren die onze toekomst verzekeren. Maak menselijk contact mogelijk zonder dat daar een prijskaartje aan vasthangt. Laat luchthavens niet groeien maar gebruik onze spoorwegen zoals het hoort. Waarom rijdt daar 's nachts geen enkele passagierstrein over?